
HEGYVIDÉKI IGEHIRDETÉSEK

A SZOMBATNAK IS URA

Lukács ev. 6,1-5

2016.JÚNIUS 19.

IGEHIRDETŐ: SZABÓ ISTVÁN

Lekció: Zsoltárok könyve 53. rész

Imádkozzunk. Köszönjük, Urunk, hogy olykor Te is kérdezel, hogy vajon nincsen-e értelmes és Téged kereső? És köszönjük, hogyha Lelked erejében mi válaszolhatunk: itt vagyunk és Téged keresünk, Téged hívunk, hogy bölcsességedet megnyerjük, igaz és élő hitben megerősödjünk, élő reménységre találjunk, és betölthessük szeretetednek minden munkáját. Igen, itt vagyunk ezen a napon is szent házadban és arra kérünk most, Mennyei Atyánk, hogy Szentlelked erejében nyisd meg szívünket, értelmünket, emelj bennünket önmagadhoz, áraszd reánk mennyei világosságodat, töltsd be életünket jószággal és kegyelmeddel. Boldog bizonyossággal kérjük és hálát is adunk, hogy oly sokszor megtapasztalhattuk ezt, de mindenekfölött azt, hogy Jézus Krisztusban gyermekeiddé fogadtál, és ebben bennünket megtartasz. Kérünk Atyánk, bocsáss meg, hogyha elfordultunk volna Tőled, ha vállunkat vonogattuk volna a világ dolgai fölött, most Hozzád jövünk alázattal, töredelemmel, minden bűnünket letéve, feloldozó kegyelmedért könyörögve. Add Szentlelked, áld meg istentiszteletünket, töltsd be szívünket, lelkünket egyen, egyenként, mennyei áldásoddal. Krisztusért, a mi Urunkért kérünk, hallgass meg bennünket. Ámen

Textus: A húsvét szombatját követő második szombaton vetések között ment át, a tanítványai pedig gabonafejeket szaggatván és azokat kezeikkel kimorzsolván, ettek. Némelyek pedig a farizeusok közül ezt mondták nekik: Miért cselekszitek azt, amit szombatnapokon nem szabad cselekedni? És felelvén Jézus, ezt mondta nekik: Nem olvastátok-e, mit cselekedett Dávid, mikor megéhezett ő és a kik vele voltak? Mi módon ment be az Úr házába és vette el a szent kenyereket és ette meg és adott azoknak is, akik vele voltak, noha azokat nem szabad megenni, csak a papoknak? És mondta nekik: Az embernek Fia ura a szombatnak is. (Lukács 6,1-5.)

Kedves testvérek! A tegnap nagy zavarban voltam délután, mert ezt az igehelyet már hét közben kiválasztottam, de engem is elkapott a foci-láz, és azon törtem a fejem, hogy ma vajon ujjongó igehirdetést kell-e tartanom, vagy vigasztalót. De mivel a magyar-izlandi mérkőzés eredménye döntetlen lett, maradhatok a hét közepén kiválasztott Igenél. (Ami késik, nem múlik majd, lehet, hogy egyszer vigasztalást is kell mondani vagy éppen ujjongást.) Most azonban egy csodálatos Ige áll előttünk. Számomra pedig különösen kedves történet. Megpróbáltam visszaemlékezni arra, hogy vajon hány alkalommal és hány igehirdetésben meg Biblia-órán hivatkoztam már rá. Nyilván, igen sokszor, és biztos vagyok benne, hogy hallva amint olvasom a textust, sokan mondták magukban, hogy már megint a szombatnapi kalásztépés...! De az az igazság, hogy még nem prédikáltam róla. Hivatkozni sokat hivatkoztam és utaltam rá, amikor a Krisztus szabadságáról, a szombat nap feltétlenségéről, az irgalmasságról volt szó, de most, a Biblia-olvasó kalauz jóvoltából néhány nap késéssel itt van előttünk ez egész Ige. Sok minden van benne, de most mindössze három lényeges vonatkozást szeretnék kiemelni, amelyek a történethez még közelebb vezetnek minket.

Először is a történet rendkívül köznapi és ugyanakkor mégis ünnepi. Azután, látjuk majd a történetben, hogy milyen módon ütközik benne a kegyelem és a kegyelem, az a kegyelem, amely az irgalmasságból fakad, és a másik, amelyet az ember képmutatással rejteget magában. És végül, de talán mindent meghatározó módon, azt fogjuk látni ebben a történetben, hogy nem a törvényhez, vagy az élet jó rendjéhez, vagy a hagyományhoz, hanem éppenséggel ezeken keresztül az Istenhez való viszonyunkról van itt szó.

Szabad-e hát szombat napon kalászt szedni? – ez a vitának, és aztán Jézus kinyilatkoztatásának az indító pontja. Ez a bemenet egy nagy titokhoz. Mi talán megvonjuk a vállunkat itt, mi már keresztyének vagyunk, minket Isten kegyelme fölszabadított a régiek rigorózussága alól. S ha efféle itt-ott ez még nyomokban fel is lelhető, a szekularizmus már elég erősen uralkodik. Igen, ha valaki most éppen Németországon autózik keresztül, vajha talál-e egyetlen üzletet is nyitva? Vagy, ha éppen Angliában van, és most szeretne még egy korsó sört inni a tegnapi csodálatos döntetlenre, délután háromig biztosan várnia kellene, mert ott még az állami törvényekben megáll az ünnepnap tilalom. Mennyivel inkább régen, Jézus idejében, amikor az országot följáró farizeusok és írástudók - vagyis törvénybírák - betartatták a törvényeket! Ezek az emberek ugyanis tekintélyek voltak. És most az a jelenet van előttünk, amikor Jézus és a tanítványai, egy szombati napon, már aratási időben bemennek a búzatáblába, és kalászt tépnek. Ismerjük a mozdulatot: a kalászt szétdörzsölik, a pelyvát kifűjják a tenyerükről, és rágiák a még nem teljesen kiszáradt magokat. Én is tettem így gyerekkoromban, sokat nem lehet belőle enni, de az éhséget elüti. Ekkor a Jézust és a tanítványi közösséget kísérő farizeusok nekirontanak a tanítványoknak:

miért teszitek azt, amit szombat napon nem szabad tenni?

Milyen érdekes ez, gondoljunk bele! Szombat napon munkát végezni nem lehet, tehát aratni is tilos. De mondhatnának ellenük mást is: miért lop-tok? Ha ugyanis a közvetlen cselekménysort ítéljük meg, akkor inkább ezt a kérdést kellene feszegetnünk: hogy-hogy bementek a máséba, hogy-hogy szedtek belőle?! Hát nem tilos, hát nem lopás bemenni a más gabonájába és abból szedni – kvázi, a másét aratni és a másén jóllakni? Ne lopj! – ez van megírva a főparancsolatban. Vajon, miért nem ezt mondják ott a farizeusok? De egy pillanat alatt kiderül, hogy nem is aratásról van itt szó, hanem kalászszedégetésről. Van egy régi, szép magyar szó – nagyon sajnálom, hogy az új fordítású Bibliában átírták –, ezt régen mezgérelésnek nevezték, ma böngészésnek mondják. Azt mondja ugyanis Mózes törvénye, hogy aratáskor – illetve szüretkor vagy gyümölcszedéskor –, ha valami a szőlőtőkén, a fán marad, vagy gabonakalász a földön, azt az aratók nem szedheték föl. Ha nem végezték el teljesen az aratómunkát és maradt kint valami, kéve, kalász, nem mehetek vissza érte. Ez a régi törvény irgalmassági törvény volt, hogy az úton járó, a jövevény, a szegény, az özvegy is szedhessen. Te is jövevény voltál – mondja az Úr, amikor ezt a parancsot adja. Ha valami ottmaradt, az a jövevényeké volt.

Idézzük csak Rúth könyvét! Amikor Moáb földjéről, az éhínségből megérkezik Rúth és Naomi haza, Bethlehembe, éppen aratás van. Boáz, a gazda megparancsolja az aratónak, hogy hagyjanak a tarlón több kalászt, hadd jusson több a gabonából Rúthnak és Naominak, akik egyszerre szegények, éhezők, jövevények és özvegyasszonyok.

Ezt az irgalmassági tényezőt bele kell értenünk a Jézus válaszába, máskülönben nem fogjuk jól érteni. Lám, a farizeusok nem azzal állnak elő, hogy mit műveltek itt, a máséból szedtek!! – és ezzel elő sem állhattak. Mert azért – bocsánat – a farizeus-szívben is dobogott az irgalmasság, megtanulták azt ő, is. És aztán, hogy elhallgattak, amikor egy más alkalommal Jézusnak felrőtták, hogy szombat napon gyógyított, márpedig a gyógyítás is munkának számít (és bár annak számítana és jobban megfizetnék manapság!), és akkor azt mondja Jézus: ha valakinek beleesik az ökre a kútba szombatnapon, nem húzza ki? Nagy csönd lett ekkor. Ha itt ők azzal álltak volna elő – ez csak egy gondolati játék – hogy miért mernek a tanítványok a máséból venni..., de nem állhatnak vele elő, mert ismerik a szolidaritás rendjét. Isten megparancsolta népének, hogy mindig legyen valami fölöslege. És ez önmagában – ez is csak egy kitérő – máris nagyra tanít bennünket. Sose lehet az életünknek olyan szűkössége, olyan ínségessége, olyan közgazdaságtana, hogy azt mondhassuk, hogy egy szem barack a fáról, egy fürt szőlő a négy hektáros szőlőskertből, tíz gabonakalász a nagy tábláról nem juthat másnak!

Értjük tehát jól, a farizeusok felvetése valami másféle rendhez, törvényhez, szigorhoz kapcsolódik. Ezért mondtam, hogy ebben a történetben egy nagy ellentét feszül, ez a köznapiságnak és az ünnepnek az ellentéte, amely

mögött a kegyelem megtapasztalásának és a kegyelem megnyerésének a nagy ellentétei állanak.

Az a törvénytartó rend, amely Jézus korában uralkodott, egy mély történelmi tapasztalatból táplálkozott. Mégpedig egy sokkoló tapasztalatból, amely fél évezredre ment vissza. Ha ezt ellegyintgetnénk, mondván, hogy ötszáz év mégiscsak tizenöt emberöltő, és ki emlékszik már ükapjára, szépapjára, hadd jegyezzem meg, hogy a mindennapos dolgainkat máig áthatja, a mohácsi csatavesztést, vagy 1848-49, vagy 1956 forradalma. És ebből nyomban megértjük, hogy milyen erősen meghatározta régen a fogásból hazatérő zsidókat az a gondolat, hogy azért veszítették el országot, azért pusztult el a templom, azért telepítettek a nyakukra idegeneket, mert nem vonták le a bírák korának a tanulságát (ami még ötszáz évvel korábban volt!), tudniillik azt, hogy ha nem az Isten jó rendje szerint élünk, Isten kiszolgáltat bennünket saját bűneink következményének. Pedig ezt hirdették a próféták, ezt hirdette Ézsaiás, ezt hirdette Jeremiás, ezt hirdette Ezékiel, ezt hirdette még korábban Ámos, és ez a bírák könyvének is a nagy tanulsága, hogy: ha Isten felé fordul a nép, Isten átkarolja, nehézségekben átvezeti, megmenti, fölemeli őket, ha pedig kiszakítja magát Istene kezéből, akkor az lesz az ítélet, ahogy Madách mondja: lásd, mit érsz magadba! És mit ér egy kis nép magába?

Ezért évszázadokon keresztül csiszolgatták, magyarították az Isten törvényét, a Tízparancsolathoz még 613 egyéb kultuszi, polgári, rendtartási törvény kapcsolódik, ezért születtek a nagy törvényt magyarázó művek, hogy milyen körülmények között, hogyan, miként kell a törvényt értelmezni. De leginkább és mindenképpen be kell tartani. A törvény megtartása a kegyelemnek az előfeltétele. Csak ott van kegyelem, ahol az ember egészen pontosan, mindenre odafigyelve megtartja az Isten törvényeit. Azonban most éppen valami más van itten előttünk. Emlékeztetek még egyszer a mezgélés törvényére. Itt is, miként a mózesi törvény szinte minden passzusánál az áll indoklásul, ami a Tízparancsolat elején is: én vagyok az Úr, a te Istened, aki kiszabadítottalak téged Egyiptomból, a rabszolgaság házából. Vagyis a törvény megindoklásánál az első lépés a kegyelem. Először van a kegyelem, utána jön a törvény. Először van a szabadítás, utána van a szabadság jó rendje. József Attila ugyan nem volt teológus, meg próféta se, de amikor azt mondja versében: Jöjj el, szabadság, te szülj nekem rendet/ Játsszani is engedj okos szép fiadat! – mindent tökéletesen megértett. Azt mondja Karl Barth, nagy svájci teológus, hogy az Ószövetségben tulajdonképpen a Tízparancsolat az evangélium. Milyen furcsa! A Tízparancsolat, a törvény volna az az evangélium? Igen, mert így kezdődik: Én vagyok, aki kiszabadítottalak téged. Jó hírrel kezdődik. Ez van behelyezve a szövetség ládájába, oda van behelyezve az isteni szabadító aktus.

Igen ám, csak hogy a történelmi tapasztalatok és a spekuláció okán megfordult a gondolat, és működésbe lépett az a farizeusi logika, hogy ugyanis először betűről betűre meg kell tartani mindent. Értsük jól! Az a Pál

apostol, aki farizeus volt, minden tekintetben atyáiért buzgó, aki Gamáliel lábainál ült, miután átélte az evangélium felszabadító erejét, teljes erőbedobással, teljes feltétlenséggel, tekintélyét, szolgálatát, tisztességét kockáztatva, Péterrel és apostoltársaival konfliktusokat is vállalva azt hirdette, hogy nem lehet az isteni sorrendet megfordítani! Nem cselekedetekből igazulunk meg, hanem kegyelemből. Ez azt jelenti, hogy nem a mi cselekedeteink indítják el Isten jóságát, szeretetét, hűségét, hanem Istenből, magából, az Ő szeretetéből, jóságából indul el az egész történet. Ezért az az egyszerű dolog, amit a tanítványok zavartalanul tehettek volna hétköznap, vagyis szedhették volna a gabonát, és amit a törvénytartók tiltottak volna nekik az Úr napján, nos, az lényegében éppenséggel Isten legmélyebb szándékát mutatja. Azt mondja Máté evangélista, aki ugyancsak részletesebben jegyzi fel a történetet, hogy miután Jézus néhány érveléssel legyőzve a farizeusokat, azt mondja a végén: *irgalmasságot akarok, nem áldozatot*. Ez a törvény lényege. És ez a kegyelem lényege is. Itt találkozik a kettő. Itt itt értjük meg, hogy az a rend, amit Isten adott, nem a megszorításnak a rendje. Az a rend, amit Isten adott, annak a rendje, hogy élhessünk. Irgalmasságot akarok, nem áldozatot. Azt mondja János evangélista is a levelében, hogy azért jött Jézus Krisztus, hogy életünk legyen és bővüljünk.

Másodszor, Jézus egészen különös módon érvelve vezet el bennünket az egész ügy lényegéhez. Azt mondja a farizeusoknak, akik megfeddték tanítványait: nem olvastátok, mit cselekedett Dávid, mikor megéhezett ő és akik vele voltak, mi módon ment be az Úr házába és vette el a szent kenyereket és azt ette és adott azoknak, akik vele voltak, noha ezt nem tehetné volna meg, mert azokat a kenyereket a mózesi rend szerint már csak a papok eheték meg? Dávidról beszél, a szent királyról, a prófétáról, a zsoldárok szerzőjéről, a nagy, titokzatos, szimbolikus alakról, akinek neve a dicső ország eljöttét jelezte, akiben úgymond, Isten helyreállít majd mindent, ahogy Zakariás prófétánál olvassuk: felállítom újra Dávidnak leomlott sátorát. Ez volt az a kegyelem, amit a farizeusok is vártak. Hogy ugyanis, ha majd minden zsidó mindenhol megtartja a törvényt, akkor jön el Isten és állítja fel Dávid leomlott sátorát. És most ezt mondja Jézus: ti, akik erre törekedtek és ebben a váradalomban éltek éppenséggel Dávidba ütköztök bele, aki megszegett egy olyan törvényt, amihez köznapi ember a lehetőségeihez képest hozzá sem fért volna. Csak egy-két szóban hadd idézzem fel Sámuel könyvéből a történetet, amelyre Jézus utal. Saul üldözi Dávidot, aki menekül, egy kis csapat van már csak vele, éhesek, kimerültek, bemennek a szent helyre, és enni kérnek a főpaptól, aki mondja, hogy nincsen. De van! Nincsen – és mégis van! Nincs, mert ami van, az nem lehet az övék az ugyanis papoknak szentelt kenyér. És mégis van –, mert kenyér van ott. A főpap és Dávid beszélgetésében tisztaságról, tisztulásról, megtisztított kenyérről, tisztaságban levő papokról esik szó, – aztán a főpap a kenyereket átadja. Később Saul ezért rettentő bosszút

áll rajta. Nos tehát, van kenyér vagy nincs? Jézus ezt a történetet úgy idézi fel a farizeusok számára, mint ami elhárít minden ellenvetést, elsöpör minden megfontolást, minden jó érvet, amit a szentségi rend sérthetlensége és megőrzésére mellett fel lehet hozni. Hiszen az a kenyér, ami ott van a papoknál és a papok számára megszentelve, az is mind az Úr áldásából jött, az is mind az Úr kegyelméből való. Csak olvassuk el a mózesi törvényekből apróra, hogy miből került az a kenyér. Hálaadásból, aratás után. Föjlajánlásból, megköszönve Istennek a termő bőséget, megköszönve Istennek a csodálatos ajándékokat, mindent. Másutt (Márk ev. 7) Jézus korholja azokat, akik rámondják valamire, amivel segíthetnének, hogy korbán, és még szüleiknek nem adnak semmit, mert azt mondják, hogy amivel segíthetnének, az templomba szánt ajándék (Korbán – ez a héber szó tabut jelöl, olyasmit, amihez más nem nyúlhat.) Tehát Jézus ott is, itt is, azt fejt ki, hogy Isten irgalmasságot akar, nem áldozatot akar, – és ezzel Jézus nem az áldozatot szünteti meg! Egyáltalán nem, hiszen tisztelője volt a templomnak, befizette az egyházadót, nem engedte, hogy megsérüljön Isten házána a tisztasága, felforgatta a pénzváltók asztalát, kiűzte onnan a galambárusokat, mert az az imádság háza. És éppen ezért, de még mélyebben, mondja a prófétával: irgalmasságot akarok, nem áldozatot.

És végül, az egészből a mi Istennel való kapcsolatunk mutatkozik meg. Egészen pontosan az a folytonos küzdelmünk, hogy a megtapasztalásaink, amelyek renddé, szokássá, hagyománnyá, bevett dolgokká lesznek az életünkben, és megtartanak bennünket, biztosítják-e számunkra azt is, hogy megmaradjon a mi Istennel való élő és eleven kapcsolatunk? A szociológusok ezt a kérdés úgy írják le, Max Weber szavaival, hogy a problémák mindig akkor kezdődnek, amikor a karizma rutinizálódik. Amikor a csodálatos erő- és kegyelem-megtapasztalás mechanizálódik. Akkor az ember nyilván abba kezd el belekapaszkodni, amit önmaga számára lefordított, renddé tett, majd ez szépen lassan elkezd önmaga és Isten közé odaépíteni egy önmaga által megalkotott rendet. Mintha Jézus azt mondaná a farizeusoknak: hát nem elég nektek a Tízparancsolat? Nem elég nektek az, amit Isten törvényi rendül adott? Jaj nektek, képmutató írástudók és farizeusok, megszűritek a szűnyogot, a tevét pedig elnyelitek. Jaj nektek, képmutató írástudók és farizeusok, elviselhetetlen terheket helyeztek az özvegyekre és az árvákra, ti magatok azonban egy ujjal sem nyúltok hozzá – mondja Jézus amikor megrója a farizeusokat.

De, most ne kiáltunk jajsztót, csak tegyük fel önmagunknak is ezt a nagyon mélyreható kérdést: hogy mindaz, ami az életünkben, az életünk rendjében, a keresztyénségünkben, az egyházunkban, a szokásainkban, a hagyományainkban olyan hihetetlenül fontos? Fontos, mert megtartó erő van benne, mert összetartja az életünket, mert eligazít bennünket, mert egyenesen tartja a lépteinket. És mint ilyen, nem került-e mégis valamiképpen közénk és a mi Istennünk közé? Nem szoktam más egyházak liturgiájára irigykedni, mert a reformátusnál jobb nincsen, ami pedig

gyengébb, azt nem kell irigyelni, – de egyet megtennék, ha megtehetném, hogy istentiszteleteink kezdetén, úgy mint az evangélikusoknál, mindig felolvassám a Tízparancsolatot. Ők ugyan más okból teszik ezt, mint én tenném, mert szerintük először a törvény jön, aztán majd jön feloldásul az evangélium. Én pusztán csak azért olvasnám fel, hogy miközben gyötrődünk itt a magunk életével, és mindenfélét kitalálunk magunknak, aztán ráköltjük, hogy így akarja az Isten, úgy akarja az Isten, és ha ezt vagy azt nem tesszük meg, nincsen áldás, nincsen kegyelem... – nos, csak úgy időnként jó lenne eszünkbe idézni a szabadság csodálatos törvényét, az Ószövetség evangéliumát, s megkérdezni magunkat: nem elég? Nem elég a tízparancsolat? Dehogynem elég, hiszen benne foglaltatik minden, és leginkább az, hogy Isten semmi másért nem adta az Ő törvényének rendjét, mint hogy Ővele eleven kapcsolatban legyünk. Tőle vegyünk mindent. És mindenért Neki adjunk hálát. Tőle kérjük mindent és mindent az Ő segedelmével vigyünk végbe. Így mondja Jézus: azért az embernek Fia a szombatnak is ura.

Úgy-e, milyen különleges a 21. században hallani ezt, hogy a szombatnak is Ura. Mi már úgy vagyunk, hogy ha meghagynák nekünk meg az Úrnak a hetedik napot, azt nagyon-nagyon megköszönnénk a szekuláris világnak, hogy azt az ici-pici kis vasárnapocskát csak meghagyták az Úrnak meg nekünk. De mit mond Jézus? A szombatnak is Ura... Akkor a többié is. Vigyétek magatokkal kedves testvérek ezt az utolsó jézusi szót, annak okáért az embernek Fia a szombatnak is Ura. Ámen

Imádkozzunk! Urunk, köszönjük, hogy nagy bőségedből mindig szükségünk szerint adsz, és mindig többet adsz. Engedd meg nekünk is, hogy bőségünkből hagyjunk és adjunk azoknak, akiknek kevesebb jutott. De leginkább azt köszönjük Mennyei Atyánk, hogy szükségben, ínségben, áldásban, bőségben, szomorúságban és örömben, nyomorúságokban és áldások közepette, betegségben és egészségben, gyászban és ujjongásban egyaránt velünk vagy és mindent javunkra tudsz és akarsz is fordítani. Arra a legfőbb jóra, hogy Hozzád tartozzunk. Gyermekeid legyünk, boldog bizonyosságunk legyen Tebenned az eljövendő élet dicsősége felől. Köszönjük, hogy Mesterünk, Krisztusunk így tanít bennünket és így mutatja meg számunkra, hogy egész életünknek Ura Ő, aki meghalt és feltámadott, akit dicsőség jobbjára ültettél, aki előtt minden térd meghajol, és vallja, hogy Úr Ő a Te neved dicsőségére.

Engedd nekünk Mennyei Atyánk, hogy minden dolgunkban, köznapunkban és ünnepünkben, munkánkban és pihenésünkben, közösségeinkben és egyedül-léteinkben, igyekezetünkben és pihenésünkben, mindig Terád nézzünk, mindig a Te erőidet keressük, és mindig a Te szabadításodban, a Te kegyelmedben, a Te áldásaiban éljünk. Ezért kérünk Urunk, segítsd meg a fáradozókat, a munkálkodókat, hogy kezük munkája ne legyen hiábavalóvá. Erősítsd és gyógyítsd a beteget, áldásoddal, szeretetteddel

emeld fel őket lesújtott állapotukból. Vigasztald a szomorkodókat, a gyászolókat a feltámadott Krisztus dicsőségével, az eljövendő élet ígéréssel. És erősíts bennünket is abban, hogy mindig, minden igyekezetünkben el találjunk kegyelmed forrásához, hogy abból meríthessünk, és az által újulhassunk, eltalálhassunk Krisztusunkhoz, mert Ő minden kegyelmed forrása, hogy benne és általa boldog gyermekeiddé lehessünk. Őérette kérünk, hallgass meg bennünket. Ámen.